

από την Πόλυ Μηλιώρη

Ας πετάξουμε το μεσαίο ρόλο

Πριν λίγα χρόνια είχα κληθεί σε τρεις δήμους της περιφέρειας των Αθηνών για κάποιες ομιλίες, με θέμα «Γυναίκα και ΜΜΕ». Σε μια απ' αυτές τις ομιλίες, σε μικροαστική περιοχή, το ακροατήριο ήταν πολυπληθές και θερμότατο. Νομίζω μάλιστα πως ήταν ποιοτικά το καλύτερο από τα άλλα, που κατοικούσαν σε «ανεβασμένες» γειτονίες. Η συζήτηση είχε ανάψει, οι γυναίκες διαμαρτύρονταν, διεκδικούσαν. Κρίνοντας τα δημοσιεύματα του Τύπου και τις τηλεοπτικές εκπομπές, αντιπαράθεταν την καθημερινή πραγματικότητά τους και υπερασπίζονταν την χειραφέτησή τους. Ανάμεσα στις πολλές, μαχητικές και συνειδητοποιημένες φίλες, είχε παρακολουθήσει την ομιλία μου κι ένας άντρας. Έδειχνε ενδιαφέρον, κατανόηση, και θα έλεγα, συμπάθεια για όσα έλεγα. Όταν ζεστάθηκε αρκετά η κουβέντα, ζήτησε κι αυτός το λόγο.

«Είμαι ο γυμνασιάρχης», είπε, και οι γυναίκες στην αίθουσα έδειξαν πως τον γνώριζαν και πως εμπιστεύονταν την προοδευτικότητά του. Του εκδήλωσα την ευχαρίστησή μου που παρευρισκόταν σε μια τέτοια σύναξη και τον παρακάλεσα να τοποθετηθεί. «Νομίζω πως ήσασταν υπερβολική στην κριτική σας για τους άντρες», είπε με παρρησία. «Δεν είμαστε όλοι φαλλοκράτες. Υπάρχουν αρκετοί άντρες σαν κι εμένα, που θεωρούμε πραγματικά ίσες μας τις γυναίκες». Στο ερωτηματικό μου βλέμμα για το πώς εννοούσε την ισότητα, μου έδωσε παράδειγμα: «Θεωρώ πως οι γυναίκες έχουν δικαίωμα στην εργασία και στην κοινωνική ζωή, όπως κι εμείς. Όσο κι εμείς. Προσωπικά, εγώ δεν έχω καμιά αντίρρηση να δουλεύει η γυναίκα έξω απ' το σπίτι».

Περισσότερο από τη δήλωση του – μια θέση δυστυχώς καθόλου αυτο-νόητη και γενικευμένη – εκτιμούσα κιόλας το ότι είχε έρθει στην συγκέντρωση. Παρακινδύνευσα λοιπόν ακόμα ένα βήμα, και είπα: «Η ισότητα θα έχει έρθει, όταν οι άντρες δεν θα έχετε αντίρρηση να δουλεύετε μέσα στο σπίτι». Ήταν σαφές πως με θεώρησε αυθαδής. Ευγενικά, κάθισε στην καρέκλα του, ενώ οι γυναίκες του ακροατηρίου μείναν σιωπηλές.

Το είχα παρακάνει. Είχα παραβιάσει ένα ταμπού. Και δικό τους ταμπού.

Ή μήπως και δικό σας; Μήπως κι εσείς, συναγωνίστριες και φίλες, προτιμάτε να λέτε «να βοηθά ο άντρας στην κουζίνα», παρά «να κρατά ο άντρας την κουζίνα» ή «να κρατάμε την κουζίνα»; Ίσως το προτιμάτε. Ίσως μάλιστα να μην έχετε ποτέ σκεφτεί γιατί το λέτε. Απλώς το λέτε.

Νομίζω πως σ' αυτή τη νοοτροπία στηρίζονται όλα τα παρεπόμενα της χειραφέτησής μας: της εξόδου μας δηλαδή για εργασία στα γραφεία, στα εργοστάσια. Όλη την ώρα αναφερόμαστε βογκώντας στο «διπλό και τριπλό ρόλο» μας. Θα είναι, πιστεύω, διαφωτιστικό να δούμε λίγο από κοντά αυτή την έκφραση. Ποιοι είναι λοιπόν αυτοί οι τρεις ρόλοι;

Παραδοσιακά είχαμε αναλάβει, ή μας είχε φορτωθεί, ο ρόλος της «μητέρας». Που σήμαινε ο ρόλος της τροφού, ο ρόλος της δασκάλας, ο ρόλος της φύλακος – φύλακας άγγελος ή δεσμοφύλακας πολλές φορές – δεν έχει σημασία. Μα από πού κι ως πού όλοι αυτοί οι ρόλοι έπρεπε να παραμείνουν ως ρόλοι αποκλειστικά μητρικοί; Τα παιδιά έχουν ανάγκη από ανατροφή, ασφαλώς. Έχουν ανάγκη από γονιό. Και βέβαια, ο γονιός δεν έχει μόνο ευθύνες και βάσανα. Έχει μεγάλες χαρές.

Για κάποιους ανθρώπους, γυναίκες και άντρες, οι χαρές αυτές είναι αναγνικατάστατες. Είναι οι πρώτες και καλύτερες. Για να τις ζήσουν στην πληρότητά τους, παραμερίζουν και καριέρα και διασκέδαση. Κατά τη γνώμη μου, δε μπορεί να υπάρξει κριτήριο φύλου στο ρόλο του γονιού. Μόνον προσωπική επιλογή μπορεί να υπάρχει.

Νομίζω, λοιπόν, πως δεν φροντίσαμε την ώρα των μεγάλων αλλαγών να εγκαταλείψουμε το κιλιούμνημένο κι επικρυσωμένο «ρόλο της μητέρας». Δεν θελήσαμε να μοιραστούμε. Κι αφήσαμε και τους καημένους τους πατέρες σε μία στέρηση, που τη νομίζουμε ελευθερία.

Ο νέος ρόλος που επιμισθήκαμε τις τελευταίες δεκαετίες, είναι ο ρόλος του

επαγγελματία. Η συμμετοχή μας στα κοινά η δραστηριοποίηση μας έξω από το σπίτι, η ισότητα στον ως πτες ακόμα κόσμο των ανδρών, είναι αναμφίβολα η μεγάλη μας κατάκτηση. Διατηρώντας όμως και τους άλλους δύο ρόλους, φτάσαμε ν' αγκομαχάμε. Οι άντρες χαιρέκακα σχολιάζουν: «Καλά να πάθετε. Δε σας άρεσε που είχατε μια ξεκούραστη και προστατευμένη ζωή, θέλατε να μπειτε στα βάσανα». Και ούτε καν ακούν τα βάσανα που έχει ο ρόλος της νοικοκυράς και της μητέρας.

Δεν τα ακούνε μεν, μα τα γνωρίζουν. Γιατί, αν πίστευαν ότι η ζωή μέσα στο σπίτι, μακριά από το άγχος της παραγωγής, ήταν μια ευχάριστη και δημιουργική ζωή, γιατί θ' αρνούνταν να την αναλάβουν; Απλώς τα λένε όλα αυτά, μήπως και μετανιώσουμε, και, με χαμηλωμένα αυτιά σαν ταπεινωμένα κουτάβια, ξαναγυρίσουμε εκεί απ' όπου ξεκινήσαμε.

Στην απarίθμηση, άφησα επίτηδες τελευταίο το δεύτερο, παραδοσιακό γυναικείο ρόλο. Το ρόλο της νοικοκυράς. (Ούτε το συζητάω, πως όταν μιλάμε για το δεύτερο ρόλο, εννοούμε το ρόλο της «συζύγου», γιατί αυτός ο ρόλος είναι φύσει και λέξει «συλλογικός»). Ρωτώ λοιπόν τη νοικοκυρά: Σ' αυτό το σπίτι που μοιράζεστε με εραστή, σύζυγο, γιο, πατέρα, κανέναν άλλος πέρα από σας δεν θέλει γεμάτο το ψυγείο; Κανέναν άλλος δεν θέλει σκουπισμένο –υποτυπωδώς ή νευρωτικά, δεν έχει σημασία, είναι προσωπική υπόθεση– το πάτωμα; Τι διάολο κρατάτε αυτό το ρόλο για τον εαυτό σας; Γιατί, μην κρυβόμαστε πίσω απ' το δάκτυλο μας. Κανέναν άντρα –ή σχεδόν κανέναν, θα υπάρχουν κάποιες εξαιρέσεις– δεν θα σας πάρει το ξεσκονόπανο από το χέρι. Οι δουλειές του σπιτιού δεν είναι δημιουργικές, όπως οι εργασίες με τα παιδιά μας. Είναι δουλειές. Και σ' όλη την ιστορία της ανθρωπότητας, οι «ελεύθεροι» αναγκάστηκαν να συμμετέχουν στις άχαρες και απαραίτητες δουλειές μόνο όταν επαναστάτησαν οι δούλοι.